

Cuprins

Lista abrevierilor.....	9
--------------------------------	----------

Capitolul I

GENERALITĂȚI PRIVIND INFRAȚIUNEA

DE PRUNCUCIDERE.....	11
-----------------------------	-----------

Secțiunea 1.1

<i>Retrospectiva istorică de incriminare a infracțiunii de pruncucidere.....</i>	<i>11</i>
--	-----------

1.1.1. Pruncuciderea în epoca antică.....	11
---	----

1.1.2. Pruncuciderea în epoca feudală.....	16
--	----

1.1.3. Pruncuciderea în epoca modernă	18
---	----

1.1.4. Pruncuciderea în epoca contemporană.....	22
---	----

Secțiunea 1.2

<i>Aspecte conceptuale privind infracțiunea de pruncucidere.....</i>	<i>28</i>
--	-----------

1.2.1. Semnificația termenului de „pruncucidere”	28
--	----

1.2.2. Noțiunea de „pruncucidere”	30
---	----

1.2.3. Concepte incriminatoare	32
--------------------------------------	----

1.2.4. Tipologie și elemente de drept penal comparat	35
--	----

Secțiunea 1.3

<i>Pruncuciderea în sistemul infracțiunilor contra vieții.....</i>	<i>39</i>
--	-----------

1.3.1. Pruncuciderea ca formă atenuată a omorului	39
---	----

1.3.2. Reflecții asupra noțiunii de „omor”	41
--	----

Capitolul II

ELEMENTE ȘI SEMNE ALE INFRAȚIUNII

DE PRUNCUCIDERE.....	48
-----------------------------	-----------

Secțiunea 2.1

<i>Obiectul juridic, obiectul material și victima infracțiunii de pruncucidere.....</i>	<i>48</i>
---	-----------

2.1.1. Aspecte generale	48
-------------------------------	----

2.1.2. Obiectului juridic special al infracțiunii.....	51
--	----

2.1.3. Momentul de debut al vieții	53
--	----

2.1.4. Momentul de sfârșit al vieții	62
2.1.5. Obiectul material al infracțiunii	64
2.1.6. Victima infracțiunii	66
<i>Secțiunea 2.2</i>	
<i>Latura obiectivă a infracțiunii de pruncucidere</i>	69
2.2.1. Aspecte generale	69
2.2.2. Elementul material (acțiunea sau inacțiunea)	70
2.2.3. Timpul de comitere al infracțiunii	75
2.2.4. Urmarea prejudiciabilă a infracțiunii	80
2.2.5. Legătura de cauzalitate.....	82
2.2.6. Pregătirea și tentativa de infracțiune	86
<i>Secțiunea 2.3</i>	
<i>Latura subiectivă a infracțiunii de pruncucidere</i>	88
2.3.1. Aspecte generale	88
2.3.2. Conținutul intenției	89
2.3.3. Starea de tulburare fizică cauzată de naștere	94
2.3.4. Starea de tulburare psihică provocată de naștere	97
2.3.5. Motivele și scopul infracțiunii	105
<i>Secțiunea 2.4</i>	
<i>Subiectul infracțiunii de pruncucidere</i>	108
2.4.1. Aspecte generale	108
2.4.2. Vârsta răspunderii penale.....	109
2.4.3. Responsabilitatea diminuată	111
2.4.4. Calitatea specială a subiectului.	121
 Capitolul III	
ASPECTE DELIMITATIVE ȘI REGULI DE ÎNCADRARE	
JURIDICĂ A INFRACTIUNII DE PRUNCUCIDERE	125
<i>Secțiunea 3.1</i>	
<i>Delimitarea pruncuciderii de infracțiuni omogene</i>	125
3.1.1. Aspecte generale	125
3.1.2. Pruncuciderea și provocarea ilegală a avortului	126
3.1.3. Pruncuciderea și lăsarea în primejdie.....	131
3.1.4. Pruncuciderea și lipsirea de viață din imprudență	138

Secțiunea 3.2

<i>Reguli speciale de încadrare juridică a pruncuciderii</i>	141
3.2.1. Aspecte generale	141
3.2.2. Reguli de încadrare juridică a pruncuciderii în cazul concurenței cu formele agravante ale omorului intenționat.....	145
3.2.3. Încadrarea juridică a pruncuciderii comise în participație	152
Bibliografie	159
Glosar	177

Capitolul I

GENERALITĂȚI PRIVIND INFRAȚIUNEA DE PRUNCUCIDERE

Secțiunea 1.1

Retrospectiva istorică de incriminare a infracțiunii de pruncucidere

1.1.1. Pruncuciderea în epoca antică

Pe parcursul evoluției sale, comunitatea umană a stabilit care fapte anume sunt infracțiuni în funcție de nivelul de dezvoltare, de tipul istoric al respectivei societăți și de spiritualitatea fiecărui popor în parte.

Urmărind istoria dezvoltării dreptului, putem constata că societatea în toate timpurile a avut și continuă să aibă o reacție tradițională față de atentatele orientate contra vieții omului, considerându-le ca unele dintre cele mai periculoase fapte și sancționându-le în mod corespunzător.

Într-adevăr, protejarea vieții persoanei s-a impus ca o necesitate obiectivă, indispensabilă pentru existența oricărei societăți încă din cele mai vechi timpuri. Astfel, cea mai veche lege, bazată pe legea talionului, Codul lui Hammurabi, prevedea că: dacă cineva ucide femeia altuia, i se omoară fiica; dacă o construcție se prăbușea din cauza unui viciu și omora pe fiul proprietarului, era ucis fiul arhitectului; dacă un om liber deținut pentru datorii murea din cauza loviturilor sau a lipsurilor, era ucis fiul creditorului, care a cerut ca acesta să fie transmis pentru achitarea datoriilor¹. Diferențierea dintre omorul intenționat și uciderea din imprudență evidențiază caracterul evoluat al acestei legi. De asemenea, și legile lui Manu condamnau orice violență asupra persoanei, omorul fiind considerat ca o infracțiune gravă și se pedepsea cu moartea².

¹ Hanga V., Mari legiuitori ai lumii, Ed. Academiei, București, 1977, p. 77.

² История государство и право зарубежных стран, под. ред. Батыра К.И., 4 издание, Изд. Проспект, Москва, 2003, p. 42.

Pruncuciderea ca fenomen social a apărut încă din cele mai vechi timpuri, însă, spre deosebire de alte tipuri de omoruri, pe parcursul diferitelor etape ale evoluției umane, din punct de vedere moral și juridic, a cunoscut aprecieri diferite, ba chiar în unele cazuri și contradictorii.

În perioada barbară, uciderea se executa fără nici o limită. Sursele istorice ne oferă numeroase exemple: uciderea gemenilor pe coasta occidentală a Africii, în America de Sud, în Melanezia, Australia, Noua Guinee (Oceania).

La unele popoare, nou-născuții se sacrificau pentru a potoli furia zeilor. Acest obicei a fost practicat și în Egipt (la cartaginezi)¹. După ce au suferit înfrângere în războiul punic, cartaginezii au atribuit pierderile mâniei zeilor. Pentru a îmbuna idolii la care se închinau, aceștia au organizat sacrificarea a 200 de copii din cele mai nobile familii. Drept simbol al acestui obicei, cartaginezii au construit o statuie de aramă, denumită „Kronos”, reprezentând o persoană cu mâinile întinse deasupra unei gropi pline cu jărat².

Polinezii în fiecare an își ucideau 2/3 din copii. Aceași soartă o aveau și nou-născuții din unele triburi ale Africii de Sud, fiind cruțați doar copiii care se nășteau în anumite situații. Triburile războinice din Angola își omorau copiii fără vreo excepție, pentru a nu îngreuna femeile în timpul marșurilor militare. Rândurile triburilor erau completate prin înfierea copiilor în vârstă de 13-14 ani din alte triburi ai căror părinți erau omorâți și mâncați³.

La populați machi din America de Sud femeile își ucideau toți copiii în afară de ultimul sau pe cel pe care din anumite convingeri îl recunoșteau ca fiind ultimul. Aceași soartă îi aștepta și pe nou-născuții care se nășteau ulterior. Se consideră că anume practicarea acestui obicei a și dus la dispariția triburilor în cauză, care au opus cea mai dârză rezistență cotropitorilor spanioli din acele timpuri⁴.

Pruncuciderile erau atestate și la aborigenii australieni în perioadele de criză: pe timp de secetă sau foame. La unele triburi nomade nou-născuții erau abandonați pentru a ușura strămutările în alte locuri. De menționat că

¹ Dressler M., Patologie medico-legală prenatală și neonatală, în Tratat de medicină legală, sub. red. lui Beliș V., vol. - II, Ed. Medicală, București, 1995, p. 391.

² Антонян Ю.М., Отрицание цивилизации каннибализм, инцест, детоубийство, тоталитаризм, Изд. Логос, Москва, 2003, p. 130.

³ Антонян Ю.М., op. cit., p. 133.

⁴ Ibidem.

reprezentanții acestor triburi nu considerau abandonul nou-născutului urmat de moartea acestuia ca faptă de omor.

Fenomenul pruncuciderii era prezent în majoritatea societăților antice, precum Grecia, Roma, India, China și Japonia și presupunea mai multe forme. O metodă răspândită de comitere a pruncuciderii din acea perioadă era abandonarea nou-născutului. Acesta era lăsat să moară sau să aibă orice altă soartă.

La alte popoare se admitea uciderea copiilor a căror naștere se solda cu moartea mamei, a copiilor gemeni și a celor din afara căsătoriei. Deseori săvârșirea faptelor de pruncucidere era justificată de existența unei limite maxime sau minime a numărului de copii pe care putea să-l aibă o familie (de obicei, până la 2-3 copii)¹.

În unele triburi ale papuașilor era considerată ideală familia ce avea o fată și un băiat, iar copiii apăruiți ulterior erau omorâți; în alte triburi se evidenția o atitudine negativă față de persoanele de sex feminin, practicându-se uciderea fetițelor nou-născute². În triburile barbare erau omorâți copiii gemeni, deoarece nașterea acestora era apreciată ca o întruchipare a spiritelor rele.

O metodă specifică de suprimare a vieții era practică asupra fetițelor nou-născute, care în acest scop nu erau alăptate de către mamă. La romani se practica ungerea mamelonului femeii cu diferite substanțe otrăvitoare pentru ca pruncul să moară fără a se putea depista cauza morții acestuia.

Multe civilizații antice acceptau în mod direct fenomenul pruncuciderii, iar în altele se practica pe ascuns, cu aprobarea pasivă a lumii din jur³.

Textele romane menționau că copiii nou-născuți nu erau considerați ca fiind pământești, adică ființe umane sau cel puțin vii până la vârsta de câteva săptămâni. O scrisoare a unui cetățean roman, trimisă către soția sa în anul 1 î. Hr., descrie natura predominantă a pruncuciderii din acea perioadă: „*Să știi ca eu sunt încă în Alexandria /.../ te rog și te implor să ai mare grijă de băiețelul nostru, iar când am să primesc salariul eu am să ți-l trimit. Dacă vei naște (până a veni eu acasă) și va fi fetiță, abandoneaz-o*”⁴.

¹ Шаргородский М.Д., Преступления против жизни, Госюриздат, Москва, 1948, p. 80.

² Ликучев О.В., Уголовно правовая и криминологическая характеристика детоубийств, Диссертация на соискание ученой степени юридических наук, Санкт Петербург, 1997, p. 16.

³ Naphtali Lewis, „*Life in Egypt Under Roman Rule*” (Viața în Egipt sub dominația romană) – <http://en.wikipedia.org/wiki/Infanticide>.

⁴ Ibidem.

Egiptenii, romanii, grecii și francii considerau pruncuciderea ca o modalitate legală de realizare a puterii părintești asupra copiilor. Copiii de sex nedorit puteau fi omorâți de către părinți după naștere până la momentul alăptării sau curățirii lor. Erau uciși și copiii cu înfățișare urâtă. Dreptul de a suprima viața copilului nou-născut de fiecare dată îi aparținea tatălui. Dacă atentarea era săvârșită de o altă persoană, chiar și de către mamă, fapta era calificată drept încălcare a intereselor căpeteniei familiei, fiind supusă pedepsei¹.

Un tratament juridic controversat a cunoscut pruncuciderea pe parcursul evoluției dreptului roman. În dreptul roman timpuriu puterea părintească avea un caracter nelimitat, în virtutea căreia șeful familiei dispunea liber atât de personalitatea fiului, cât și de bunurile pe care acesta le dobânda. Potrivit tradițiilor, nou-născutul era adus la *pater familias* (patriarhul familiei), care urma să decidă ce va face cu pruncul, să-l păstreze sau să-l lase să moară prin abandon. Caracterul nelimitat al puterii părintești se exprima prin dreptul la viață și moarte (*ius vitae necisque*)², pe care îl avea tatăl ca judecător și preot asupra membrilor familiei sale.

Printre cauzele practicării pruncuciderii în Imperiul Roman prevalau cele de factură economică, principalele fiind posibilitățile materiale precare ale familiei de a-și întreține copiii. Însă acest fapt nu explică tendințele de practicare a pruncuciderilor în egală măsură atât la săraci, cât și la bogați sau de ce existența acestui fenomen era atestată în perioadele decadente ale Imperiului Roman și în epoca de aur a acestuia³.

Ulterior, conform edictului lui Romul, introdus în Legea celor XII Table (mijlocul sec.V î.Hr.), părinții își rezervau dreptul de a omorî copilul în vârstă de până la trei ani, în cazul în care acesta se năștea firav, cu chip monstruos sau schilod și dacă privarea de viață se realiza prin respectarea formalităților existente⁴. De asemenea, Legea celor XII Table îl obliga pe *pater familias* să-și omoare copilul nou-născut cu deficiențe fizice vădite⁵. Mai târziu, omorul

¹ Глухарева Л.И., Уголовная ответственность за детоубийство, Учебное пособие, Всесоюзный Юридический Заочный Институт, Москва, 1984, p. 4.

² Molcuț E., Oancea D., Drept roman, Ediția a-III a, Casa de Editură și Presă „Șansa S.R.L.”, București, 1995, p. 48.

³ <http://en.wikipedia.org/wiki/Infanticide>.

⁴ Глухарева Л.И., op. cit., p. 5.

⁵ Gîrla L., Evoluția reglementării răspunderii penale pentru infracțiunea de pruncucidere // Revista Națională de Drept, nr.2, 2005, p. 29.

copilului din afara căsătoriei se pedepsea prin *Lex Cornelia* dacă era săvârșit de către mama acestuia¹.

În dreptul roman clasic au fost adoptate și măsuri de limitare a puterii părintești asupra copiilor, prin care putea fi pedepsit și tatăl care își ucidea propriul copil. De asemenea, în sec. I d. Hr. prin *Legile lui Valentin și Valentina* uciderea copilului se pedepsea ca omucidere simplă².

În dreptul roman postclasic fapta de ucidere a copilului de către unul din părinți era sancționată ca formă calificativă a omuciderii. În timpul domniei împăratului Constantin, prin Legea din 319 d.Hr. a fost incriminată infracțiunea cu denumirea de *parricidum*, prin care se pedepsea fapta de ucidere a părintelui, fiului sau a altei rude, iar pruncuciderea era interpretată ca o formă a acesteia³. Înăsprirea răspunderii pentru pruncucidere s-a datorat, în mare parte, tendințelor de răspândire a creștinismului, care a influențat esențial viziunea colectivității față de faptele de suprimare a vieții copiilor săvârșite de către părinți.

În Egiptul antic fapta de ucidere a copilului săvârșită de către unul din părinți nu se pedepsea cu moartea, însă părintele ucigaș era silit să țină în brațe cadavrul copilului în decursul a trei zile și trei nopți. După cum menționează autorul *M. Șargorodski*, pedepsirea mai blândă a pruncuciderii era justificată potrivit regulii *cel care a dat naștere vieții nu putea fi pedepsit cu suprimarea acesteia*⁴.

La greci, în perioada patriarhatului, soarta copiilor handicapați era lăsată la discreția părinților, care în unele cazuri îi puteau ucide fără nici un obstacol. De exemplu, prin Legea lui Licur toți copiii slabi și debili erau aruncați în prăpastie⁵.

Odată cu răspândirea creștinismului, pruncuciderea a devenit mai puțin acceptată în Occident, dar continua să existe în zone foarte sărace și suprapopulate, cum ar fi China și India, pruncii de gen feminin fiind, de obicei, mai vulnerabili.

În societatea evreiască pruncuciderea nu se practica, iar omorul unui copil nedorit era considerat drept crimă. *Josephus* scria: „*Legea spune ca toți pruncii să fie crescuți și interzice femeilor fie avortul, fie omorârea fătului*”. În triburile

¹ Гернет М.Н., Детоубийство, Социалистическое и сравнительно-юридическое исследование, Москва, 1919, с.9.

² Ликучев О.В., *op. cit.*, p. 17- 18.

³ Гернет М.Н., *op. cit.*, p. 13.

⁴ Ликучев О.В., *op. cit.*, p. 18.

⁵ Dressler M., *op. cit.*, p. 391.

germanice exista o lege similară care pedepsea faptele de pruncucidere. *Tacitus* a găsit moravuri scrise în care pruncuciderea se interpreta ca: *quemquam ex agnatis necare flagitium habetur* (este rușinos să omori orice copil nedorit)¹.

Dreptul iudaic pedepsea fapta de omor cu moartea, însă pedeapsa capitală era exclusă în prezența unor forme atenuante, dintre care făcea parte și cea de privire a vieții unui prunc neviabil. Condamnând vechile cutume barbare preislamice, care permiteau uciderea în anumite cazuri a copiilor de către părinți, Coranul a interzis uciderea fetelor nou-născute, practică până atunci de frica sărăciei.

1.1.2. Pruncuciderea în epoca feudală

Inițial, dreptul canonic permitea uciderea copilului legitim de către părinți doar în cazurile în care biserica refuza să-l boteze din cauza chipului monstruos. În alte situații, legile canonice considerau uciderea copilului nou-născut săvârșită de către mama acestuia ca o nesocotire a ordinii divine și ca o lezare a ordinii umane, pruncuciderea făcând parte din categoria omorurilor calificate. Reacția negativă a societății față de femeile rămase însărcinate în urma relațiilor extraconjugale justifica pedepsirea aspră a faptelor de pruncucidere².

Atitudinea intolerabilă a societății medievale față de asemenea fapte a fost materializată într-un șir de legi scrise. Una dintre cele mai importante legi canonice, *Corpus iuris canonici*, pedepsea pruncuciderea cu îngroparea de vie a femeii vinovate³.

În Franța, prin *Legea din 1270*, acele femei care își omorau copiii în mod repetat erau arse pe rug. Ulterior, aceeași pedeapsă era instituită și pentru femeile care săvârșeau fapta pentru prima dată⁴.

Din anul 1556, potrivit edictului lui Henric al II-lea, pruncucigașele se pedepseau cu moartea doar în cazul în care ascundeau sarcina sau faptul nașterii, nu chemau martori care să confirme că copilul s-a născut viu sau mort, precum și atunci când își ucideau copilul, încă nebotezat și care nu era îngropat

¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Infanticide>

² Глухарева Л.И., op. cit., p. 5.

³ Dobrinescu I., *Infrațiuni contra vieții persoanei*, Ed. Academiei Republice Socialiste România, București, 1987, p. 12.

⁴ Боротников М.М., *Детубийство в уголовном праве*, Санкт-Петербург, 1905, p. 5.

în cimitir conform tradițiilor religioase¹. Pedepșa capitală se aplica prin spânzurare, iar corpul neînsuflețit al făptuitoarei era ars.

Un regim sancționator aspru pentru pruncucidere a fost instituit și în legislația germană prin pravila Bambregesca din 1507. Ulterior, acest regim a fost introdus și în Legea Carolina din 1532. Potrivit art.131 al acestei legi, femeia care în mod tainic, din furie sau cu intenție își ucidea copilul născut viabil era îngropată de vie în pământ sau străpunsă cu țarușul. Totodată, pentru ușurarea disperării femeii ucigașe, aceasta putea fi pedepsită și prin înecare. În cazul în care numărul acestor fapte creștea considerabil, în scopul intimidării unor asemenea femei și prevenirii săvârșirii pruncuciderilor, de fiecare dată se aplica fie arderea de viu sau străpunsul cu țarușul, fie strivirea cu clești incandescenti înainte de înecare².

În sec.XVII, în Austria pruncuciderea se pedepsea prin decapitare, iar după executarea pedepsei inima din corpul neînsuflețit al făptuitoarei era străpunsă cu un țaruș.

Pentru prima dată în Rusia pruncuciderea și-a găsit un regim distinct de incriminare în Pravila de Sobor a lui Alexei Mihailovici din 1694³.

Această legiuire pedepsea două fapte de pruncucidere. Prima se referea la uciderea copilului legitim, iar cea de-a doua – la uciderea copilului nelegitim. Potrivit art.7 din cap. XXII al acestei legi, mama sau tatăl care își ucidea copilul era pedepsit cu un an de închisoare, iar după executarea pedepsei, făptuitorul era dus în biserică, unde se aducea la cunoștința publicului păcatul comis de către acesta⁴.

Regimul blând de sancționare a părinților era justificat de recunoașterea dreptului la viață și la moarte pe care aceștia îl aveau asupra copiilor. Fapta era apreciată mai mult ca un păcat religios, decât ca infracțiune.

Un regim sancționator aspru era prevăzut de art.26 al acestei legi, care condamna uciderea de către mamă a copilului născut în afara căsătoriei, drept consecință a ducerii unei vieți desfrânate de către aceasta. O asemenea faptă putea fi comisă doar de către mama copilului și era pedepsită, fără excepție, cu moartea. Pruncuciderea era interpretată ca o infracțiune ce atenta la moralitatea societății și

¹ Ibidem.

² Каролина, Уголовно-судебное уложение Карла V, Изд. Наука, Алма-Ата, 1967, р. 93.

³ Попов А.Н., Преступления против личности при смягчающих обстоятельствах, Юридический центр, Санкт-Петербург, 2001, р. 7.

⁴ Глухарева Л.И., *op. cit.*, р. 17.